

Els que he trobat pel camí

Per Mn. GEIS

FRANCESC CAMBÓ, INSIGNE MECENAS DE LA CULTURA CATALANA.

Vana pretensió seria la de voler descobrir a ningú, mitjanament culte, una figura de tant relleu en la història de la política contemporània. Ja deia Joaquim Ma. de Nadal: *"La figura de Cambó és de tal envergadura i presenta aspectes tan heterogenis, que és molt difícil d'abraçar-la sencera"*. Francesc Cambó, no obstant això, ha tingut afortunats biògrafs. No podem silenciar el ja vell, però sempre nou *"Cambó"*, de Josep Pla, ni el tan documentat *"Cambó"*, de Pavón, ni la interessant *"Vida de Cambó"*, de Maximiano García Venero, que prologà meravellosament el Dr. Marañón.

Darrerament han estat publicades les *"Memòries"* (1876-1936) del nostre biografiat presentades al públic per R.G.V. (Ramon Guardans Vallès).

Jo em limitaré a destacar el seu generós mecenatge en pro de la nostra llengua i de la nostra cultura.

Francesc Cambó era un empordanès de terra endins. La família paterna (Cambó) era de Besalú; la materna (Batlle), de Verges. Francesc nasqué a Verges el 2 de setembre de 1876, però la família no tardà a traslladar-se a Besalú, on ell passà la infantesa.

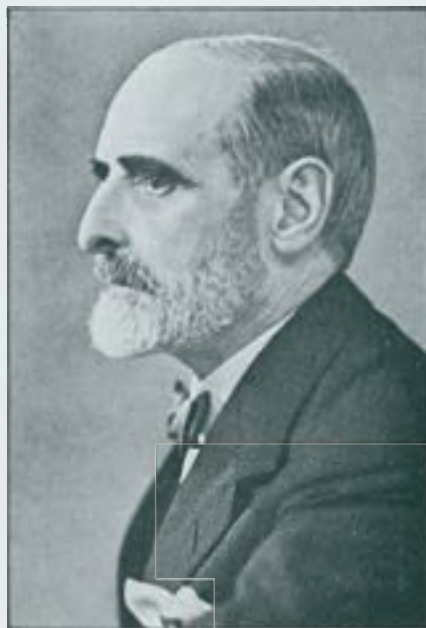
* * *

Amb una gran fe en el triomf de la causa catalana, es llançà a la seva defensa política, però va creure que calia, promocionar primordialment la nostra cultura, la cultura autòctona. D'aquesta fe i d'aquesta convicció, en va néixer el gran Mecenat.

El seu mecenatge s'estengué a totes les àrees de la cultura pairal. Ho va poder fer i ho volgué fer. Si tothom que pot fer-ho ho volgués fer;

Ben aviat posà en marxa la *"Fundació Bernat Metge"*, destinada a la incorporació de les obres mestres de la literatura greco-llatina a la nostra llengua, al nostre patrimoni cultural.

Paral·lela a aquesta Fundació, instituïa la *"Fundació Bíblica Catalana"*, que publicà en 15 vo-

lums, la Bíblia traduïda al català, per un equip de col·laboradors que hi treballaren amb gran preparació i entusiasme. Dintre la *"Fundació Bíblica Catalana"*, fou publicada, l'any 1927, la *"Sinopsi Evangèlica"*, ordenació del text grec dels 4 Evangelis del cèlebre dominic francès Pare M.J. Lagrange, versió catalana feta, en col·laboració, pels Drs. Josep M^a. Llovera i Lluís Carreras.

De l'Edat Mitjana ençà, no s'havia fet a Catalunya un esforç semblant per difondre la Bíblia en el nostre vernacle.

Remarquem, de pas, que l'any 1229, el Rei Alfons ordenà la publicació de la Bíblia en català. La portà a cap mossèn Jaume Borrell i Teixidor, en el Regne de València. Després de moltes vicissituds, aquesta obra no fou donada a conèixer fins a l'any 1447.

Tornant al mecenatge de Cambó. Fou ell qui finançà la creació de *"La Paraula Cristiana"*, revista d'alts estudis dirigida pel Dr. Carles Cardó i Josep M^a. Capdevila, ambdós escriptors molt ben compenetrats. La revis-

ta fou posada en marxa gràcies a un xec de 25.000,- pessetes del nostre biografiat, quantitat que, a finals del nostre primer quart de segle, tractant-se d'un mecenatge cultural, representava una quantitat astronòmica. D'això, en tinc notícia, de viva veu, pel mateix Dr. Cardó, fundador de la revista.

És també prou conegut el mecenatge de Cambó en l'àmbit de les belles arts. Es sabut que fou un gran col·leccionista de pintura. Els seus llegats han enriquit el patrimoni nacional. Al *"Museu de Barcelona"*, hi féu una deïxa de 50 valuosos quadres.

Escrivia Cambó, des del seu refugi de Buenos Aires, el 5 de gener de 1943, a Javier Sánchez Canton, del *"Patronato del Museo del Prado: Yo le aseguro que cambiaria todas las comodidades y goces materiales de que aquí disfruto, por la posibilidad de darme todas las mañanas un paseo por las salas del Museo del Prado"*.

Tot això és verament extraordinari en un home que semblava d'una seqüent esquemàtica: economista, polític pragmàtic, home d'acció... La seva mateixa figura física semblava que es prestés tan sols a un retrat en dibuix linial. I, no obstant això, es podia fer seves les paraules de Terenci: *"Home sóc, i res del que és humà no m'és aliè"*.

Els meus lectors hauran observat com una bona part del mecenatge de Cambó beneficià publicacions de caire religiós. Precisament ell, que, pels seus enemics polítics, era titllat de *"lliberalot"*, pel sol fet d'ésser el líder d'un partit centrista en el qual cabien homes de totes les ideologies mentre coincidíssim en la promoció de la renaixença catalana en marxa.

Ja que avui s'ha posat de moda entre gent de lletres de dir-se incrèdul, agnòstic, indiferent... perquè fa més intel·lectual del dia, a mi em fa gràcia de remarcar le religiositat de Cambó, ni per ell mateix pregonada, ni desmentida.

B. Aires 24-IV-36

C. Vostre honorat consell de
 Sinf. senyor i delant dels
 M. heu arribat, finalment, a
 vos llibres de "Santos Ignacius
 i Santa Rosa Mística". Heu,
 abans de tot, el testimoni del
 meu agraiement per la doble
 atenció de la dedicació i del
 llibre.

La seva lectura m'ha
 estat essencial de per
 meua. Deu la seguir
 l'espero de V. S. M. M.

J. Ma. Pemán

Tot i això, hi ha un llibre, "Per les terres de Crist", que, prologat per Joaquim Ma. de Nadal, publicà Cambó després d'un llarg i detingut viatge a Terra Santa, que és una clara ostentació de conviccions cristianes.

És remarcable, en aquest sentit, el que va escriure José Ma. Pemán, parlant de la seva entrevista amb Cambó a Buenos Aires: "No he olvidado nunca aquella conversación, porque fue un prodigio de inteligencia pura... -V. cree -me dijo- que lo que detuvo la Reforma fue la política

de Felipe II o la organización, a menudo deficiente de sus tercios? Fue la retaguardia. Fue aquel volumen arrollador de santos, místicos, penitentes, teólogos, libros de devoción y autos sacramentales. Cuando la guerra termine y se enfrente la civilización cristiana con Oriente, todos mirarán angustiados a ver donde despunta un Gran Capitán y un gran ejército para defendernos. Pero habrá que mirar sobre todo, a ver por donde despuntan los Santos Ignacios y las Santas Teresas".

És admirable el to d'aquesta conversa reportada per un testimoni d'excepció -ensems interlocutor- com J. Ma. Pemán. Hom diria que no és el líder d'un moviment polític aconfessional el que parla, ni un excepcional estadista... Gairebé diríeu que es tracta d'un Jerarca de l'Església.

I una cosa que tanca de cop, en aquest sentit: Garcia Venero, en el llibre dessús esmentat, escriu un interessantíssim capítol, titulat "La religiosidad camboniana". I encara en el capítol final del llibre -"El crepúsculo"- insisteix en la religiositat de Cambó, com si volgués esvaïr-ne el més petit dubte, remarcant que en dues greus malalties, ell mateix espontàniament i sense cap insinuació per part de ningú demanà els Sant Sacraments.

D'ell conservo 2 apreciables cartes. Una en la que acusa rebuda del meu poema "L'antic filòsof i el moder poeta". Es una lletra encomiàstica, amb data del 29 de juliol de 1933. -"N'havia sentit a parlar molt -em diu- i desitjava conèixer-lo". (Sé que el qui n'hi havia parlat, en termes laudatoris, era principalment el Dr. Cardó). L'altra carta, escrita des de Buenos Aires, el 26 d'abril de 1946, té doble interès, per tractar-se d'una lletra autògrafa, essent així que ell solia dictar la correspondència a la mecanògrafa i solament la signava. En ella em feia gràcies del llibre "Rosa Mística", que jo havia pogut fer-li arribar per correu personal: primer llibre català autoritzat per la censura governamental després de la guerra civil. Es veu que l'havia emocionat que s'hagués obert una petita porta -i tan petit encara!- a la llengua catalana que havia estat proscribida. És espontània, escrita amb llapis, el primer estri d'escriptori que devia venir-li a les mans. Carta històrica que mereix ésser reproduïda.

Em consta que, en aquells dies, estava preparant el retorn a la Terra que tant estimava i tant havia servit. No pogué veure coronat el seu somni. L'en privava la mort escaiguda a Buenos Aires el 30 d'abril de 1947.

Es una gentilesa de **JOSEP Mª DALMAU i PRATS**

Filatèlia i Numismàtica
 Art. Antiguitats.

Ctra. Barcelona, 339-341
 Tel. 710 25 14
 SABADELL